

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

УДК 330.322.1:331.1

О. В. ЗОЛОТАРЬОВА,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет*

С. В. САВЧУК,
*магістрант,
Національна металургійна академія України*

ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСНУ МОБІЛЬНІСТЬ

У статті досліджено сучасні наукові підходи до визначення сутності і системи підвидів інвестиційної політики держави. До базового складу її елементів запропоновано включити: пріоритетні цілі; основні ефекти, що очікуються від її реалізації (економічні, соціальні, організаційні, науково-технічні); склад пріоритетних сфер і об'єктів інвестування; принципи формування та реалізації інвестиційної політики.. Проведено аналіз динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україну в 2010-2018 рр. за різними критеріями, виділено проблеми, що стримують їх залучення. Конкретизовано основні факторів, які негативно вплинули на інвестиційний клімат України у теперішній час. Акцентовано увагу на головних чинниках зниження результативності політики залучення прямих іноземних інвестицій в Україні, сформульовано основні шляхи її удосконалення та характер впливу на діяльнісну мобільність.

Ключові слова: інвестиційна політика, держава, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, ефект, удосконалення, активізація, діяльнісна мобільність.

Постановка проблеми. Економіка України вступає в новий етап процесу реформування, коли досягнення сталого економічного розвитку є ключовим завданням. Важливе місце у вирішенні даної проблеми належить інвестиціям, оскільки саме вони сьогодні визначають напрями та інтенсивність розвитку всієї економічної системи. Інвестиційна діяльність є одним із дієвих засобів

забезпечення зростання суспільного багатства на рівні держави, досягнення позитивного сальдо бюджету кожного регіону, активізації діяльнійної мобільності та нарощення прибутку суб'єктів підприємницької діяльності та індивідуального доходу фізичних осіб.

Отже, необхідність формування, акумулювання та використання інвестиційних коштів є об'єктивною передумовою поступального розвитку суспільства та інноваційної динаміки національної економіки [1]. Саме тому на сучасному етапі актуальними стають питання розширення та пошуку нових джерел інвестиційних ресурсів, їх залучення до економічного обігу, що обумовлено системою якісних ефектів, які вони створюють як для окремих сфер економічної діяльності, так і для економіки країни загалом.

При цьому за умов нестабільної політичної та економічної ситуації в економіці України потрібна чітка і комплексна програма заходів, спрямована на відновлення економічного зростання, що включатиме в себе, не в останню чергу, оновлену інвестиційну політику держави. Сучасний стан розвитку економіки характеризується певним уповільненням інвестиційного процесу та зростання валового внутрішнього продукту країни внаслідок несприятливого інвестиційного клімату та значного скорочення обсягів припливу коштів від зарубіжних інвесторів. Тому сьогодні особливо важливою є задача удосконалення державної інвестиційної політики, спрямованої, перш за все, на активізацію залучення прямих іноземних інвестицій, оскільки їх відтік, який розпочався в 2013 р., не припинився й сьогодні. Відповідно, оздоровлення економіки України потребує інвестування значного капіталу у пріоритетні сфери економічної діяльності, що робить розв'язання інвестиційної кризи в Україні та пошук шляхів удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій гострою і нагальною проблемою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процеси становлення й розвитку державного регулювання інвестиційної діяльності, а також еволюція підходів до визначення витоків та імпульсів останньої відображені у працях фундаторів економічної науки, а саме: Є. Домара, Дж. Кейнса, К. Маркса, Д. Рікардо, А. Сміта, Е. Хансена, Р. Харрода. Подальшими розробками у цьому напрямі займалися відомі спадкоємці класичних шкіл економічної науки, зокрема: Г. Асхауер, Г. Бирман, Д. Дарнінг, Х. Джонсон, І. Кембелл, Д. Міллер, П. Самуельсон, С. Фишер, У. Шарп, С. Шмидт, Й. Шумпетер та інші. Широке коло питань теорії і практики розробки інвестиційної політики висвітлено сучасними вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких О. Амоша, В. Базилевич, І. Бланк, Л. Борщ, З. Варналій, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Даниленко, С. Захарін, В. Ільчук, А. Кредісов, Ю. Макогон, В. Марцин, А. Пересада, Л. Ремньова, В. Тропіна.

Серед останніх вітчизняних досліджень та публікацій, слід виокремити, по перше, присвячені вивченню особливостей формування та напрямів покращення інвестиційної політики держави, зокрема: Н. Бабіна [2], О. Бодров [3], О. Гонта [4], Л. Гриценко [5], С. Дяченко [6], А. Кумачова [7], Л. Левченко [8], В. Пшенична [9], М. Семененко [10], Г. Шамота [11]. По-друге, привертають значну увагу наукові праці, в яких висвітлюється проблематика залучення в Україну прямих іноземних інвестицій, а саме: Б. Антонова [12], О. Бондаренко [13], В. Герзанича [14], А. Дунської [15], І. Кадеєва [16], Г. Коваль [17], Ю. Коваленко [18], А. Колеватової [19], О. Коляди [20], В. Кравціва [21], Н. Маргіти [22], О. Оболенського [23], Н. Обушної [24], В. Пилипіва [25], Ю. Раманової [26], Є. Редзюк [27], Г. Терещенко [28], В. Худавердієвої [29], Л. Чернишової [30], Л. Яворської [31].

Кожен з них по-своєму трактує дану проблему, проте питання взаємодії державної влади та інвесторів, в тому числі регіональні аспекти інвестиційної політики, часто розглядаються в досить відособлених один від одного аспектах. Крім того, потребує підвищеної уваги саме пріоритетне в нинішніх умовах питання покращення інвестиційного клімату України, повернення довіри зарубіжних інвесторів та збільшення обсягу їх прямих інвестицій.

В цілому, масштаби та рівень наукової розробки соціально-економічних проблем формування та реалізації вітчизняної інвестиційної політики є недостатнім. Наразі необхідно переосмислити роль держави в активізації інвестиційних та діяльнісних процесів, яка визначається завданнями інвестиційної політики даного етапу розвитку економіки.

Формулювання цілей статті. Ключовими цілями статті виступають: дослідження сутності, елементів та ефектів інвестиційної політики; аналіз динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україну; виділення факторів, які негативно впливають на інвестиційний клімат України у теперішній час; з'ясування проблем, які стримують притік прямих іноземних інвестицій; формулювання основних шляхів удосконалення політики їх залучення; дослідження характеру впливу останньої на діяльнісну мобільність.

Виклад основного матеріалу. У наукових працях наводяться різні трактування змісту поняття «інвестиційна політика». При цьому, вони мають певні недоліки, бо розглядають інвестиційну політику або лише в масштабі держави, або навпаки досить вузько – як систему заходів.

Так, В.П. Пшенична під терміном «державна інвестиційна політика» розглядає складову економічної політики держави, що передбачає дію економічних інструментів, які забезпечують вплив на інвестиційний процес у межах чинних нормативно-правових актів країни з метою досягнення

соціального та економічного ефектів, при врахуванні ресурсних та інституційних обмежень [9, с. 5].

За підходом В. Гриньової та О. Коюди, інвестиційна політика держави являє собою визначення структурних та кількісних потреб в інвестиційних ресурсах, збільшення джерел фінансування, вибір пріоритетних напрямків фінансування та формування ефективної пропозиції для залучення інвестицій [32, с. 102]. Дане визначення передбачає широкий спектр діяльності держави в інвестиційній сфері як агента провадження власної інвестиційної активності, так і регулятора системи чинників, що визначають ефективність та інтенсивність інвестиційної діяльності інших суб'єктів господарювання.

Значно вужче трактується інвестиційна політика в межах підходу Л. Левченко, Д. Турчанінова [8, с. 95], які визначають державну інвестиційну політику як «комплекс правових, адміністративних та економічних заходів держави, спрямованих на поширення і активізацію інвестиційних процесів».

Досить вдалим з позиції відображення основних сутнісних складових категорії «державна інвестиційна політика», на нашу думку, є визначення [33, с. 12]: це система заходів, що визначають обсяг, структуру та основні напрямки усіх вкладень інвестиційних ресурсів різної форми (фізичних, фінансових, матеріальних, нематеріальних, інтелектуальних) для забезпечення високих темпів розвитку економіки через концентрацію інвестицій на тих інвестиційних проектах, від яких залежать досягнення високих темпів розвитку виробництва, збалансованість та ефективність економіки, одержання максимального приросту продукції і доходу на одиницю витрат, а також для створення в країні соціального середовища, яке відповідає вимогам суспільства щодо якості життя, належного рівня задоволення соціальних стандартів з урахуванням потреб майбутніх поколінь.

Отже, на нашу думку, інвестиційну політику доцільно розглядати як систему заходів, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного клімату, розширення інвестиційного потенціалу держави з метою створення умов для вкладення інвестицій і забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни та високого рівня добробуту її громадян.

Варто відмітити, що в науковій літературі існують підходи, за якими у системі державної інвестиційної політики виділяють: а) регіональну політику; б) галузеву політику; в) політику суб'єктів господарювання [4, с. 16].

Однак відносити інвестиційну політику суб'єктів господарювання до загальнодержавної інвестиційної політики є недоцільним. Оскільки, говорячи про інвестиційну політику держави, ми, насамперед, маємо на увазі ті заходи, які здійснює держава щодо активізації інвестиційних процесів в країні. В той же час, самі суб'єкти господарювання також мають змогу приймати рішення про основні

напрямки інвестиційної політики свого підприємства і не обов'язково вони будуть корелювати з заходами державної інвестиційної політики.

Таким чином, за нашим переконанням, структуру інвестиційної політики держави на основі суб'єктної системи складових її формування та реалізації можна представити у вигляді рис. 1.

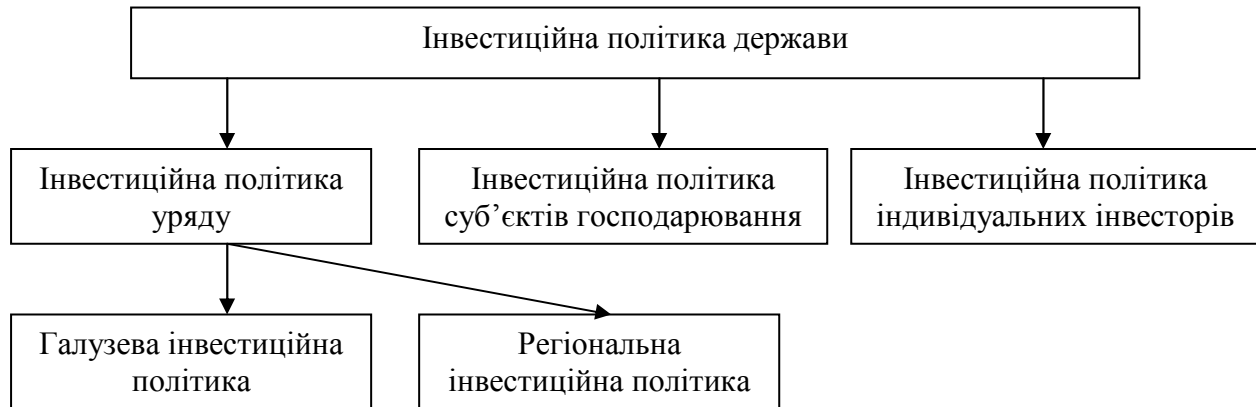

Рис. 1. Суб'єктна система складових інвестиційної політики держави

Базовий склад елементів державної інвестиційної політики можна подати так: 1) пріоритетні цілі; 2) основні ефекти, що очікуються від її реалізації; 3) склад пріоритетних сфер і об'єктів інвестування; 4) принципи формування та реалізації інвестиційної політики, взаємодії держави з іншими учасниками інвестування.

Доцільно наголосити, що оскільки інвестиційна політика в руках держави є одним з важелів, за допомогою якого вона здійснює вплив на розвиток економіки, то вона підпорядковується загальній економічній політиці держави та безпосередньо пов'язана з іншими видами економічної політики, що реалізуються на території країни. Через врахування основних напрямів здійснення складових економічної політики держави інвестиційна політика може створювати позитивні ефекти (рис. 2), серед яких, як нам вбачається, важливе місце займає активізація діяльній мобільності, сутність і склад якої детально висвітлено в попередній статті [34, с. 99-101].

З точки зору нарощення відповідних ефектів необхідним є: підвищення ефективності і збільшення обсягів інвестицій, в першу чергу, прямих іноземних, з одночасним збільшенням долі інноваційних інвестицій в їх структурі; зниження інвестиційних ризиків і поліпшення кредитного рейтингу, підвищення якості інвестиційного законодавства; розвиток інфраструктури інвестиційного ринку; підвищення якості життя населення на основі реалізації інвестиційних проектів розвитку соціальної сфери; випереджаюче зростання інвестиційної активності в депресивних регіонах країни.

Рис. 2. Ефекти від реалізації інвестиційної політики

Саме суттєвий дефіцит внутрішніх інвестиційних ресурсів актуалізує залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Задовільним для інвестиційно-інноваційної безпеки України вважається рівень залучення ПІІ, за якого відношення чистого річного приросту ПІІ до ВВП знаходиться на рівні 6%. Натомість, в Україні цей показник є критично низьким - нижче 2%, що свідчить про вкрай недостатні обсяги залучення ПІІ в економіку [35].

Саме суттєвий дефіцит внутрішніх інвестиційних ресурсів актуалізує залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Задовільним для інвестиційно-інноваційної безпеки України вважається рівень залучення ПІІ, за якого відношення чистого річного приросту ПІІ до ВВП знаходиться на рівні 6%.

Натомість, в Україні цей показник є критично низьким - нижче 2%, що свідчить про вкрай недостатні обсяги залучення ПІІ в економіку [35].

Що стосується динаміки іноземних інвестицій в Україні, то на кінець 2018 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 32 млрд. 291,9 млн. дол. прямих інвестицій (акціонерного капіталу), що на 6701 млн. дол. менше, ніж в базовому 2010 р., та на 685,5 млн. дол. більше, ніж в попередньому 2017 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка прямих інвестицій в Україні в 2010-2018 рр., в млн. дол. *

Станом на 01.01	Прямі інвестиції в Україну	Темп зростання (зменшення) прямих інвестицій в Україні	Прямі інвестиції з України	Темп зростання (зменшення) прямих інвестицій з України
2010	38992,9	-	5760,5	
2011	45370,0	116,4	6402,8	111,2
2012	48197,6	106,2	6435,4	100,5
2013	51705,3	107,3	6568,1	102,1
2014	53704,0	103,9	6702,9	102,1
2015	38356,8	71,4	6456,2	96,3
2016	32122,5	83,7	6315,2	97,8
2017	31230,3	97,2	6346,3	100,5
2018	31606,4	101,2	6322,0	99,6
31.12.2018	32291,9	102,2	6295,0	99,6

*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, за 2014–2018рр.– також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

В табл. 2. наведено дані, які характеризують динаміку прямих іноземних інвестицій на одну особу населення. Очевидним є певне підвищення обсягу прямих іноземних інвестицій в цілому по Україні, починаючи з 2017 р. На сьогодні цей показник становить 767 дол. Найбільші показники в регіональному розрізі спостерігаються в м. Київ – 5828,4 дол., на кінець 2018 р., в Дніпропетровській області – 1112,7 дол. на кінець 2018 р. та в Київській області – 906, 7 дол. на кінець 2018 р. Найменший показник має місце в Чернівецькій області – 48,8 дол. на кінець 2018 р.

Динаміка прямих іноземних інвестицій на одну особу населення за регіонами України в 2015-2018 рр., в дол.

	Обсяг на 1 січня				На 31.12.2018
	2015	2016	2017	2018	
Усього	895,5	752,7	734,8	746,9	767,0
Вінницька	138,7	117,4	113,3	126,2	143,1
Волинська	260,9	237,6	236,9	242,3	251,0
Дніпропетровська	1 763,0	1 235,5	1 077,7	1 142,8	1 112,7
Донецька	539,0	409,5	294,6	265,2	289,2
Житомирська	206,2	177,8	173,7	183,4	193,6
Закарпатська	266,2	248,1	252,3	258,9	271,0
Запорізька	476,5	388,1	494,5	526,2	526,3
Івано-Франківська	671,1	606,4	599,7	657,5	651,6
Київська	1 016,7	923,8	878,0	913,8	906,7
Кіровоградська	72,2	54,1	61,2	73,4	78,9
Луганська	259,9	201,0	198,8	201,2	202,7
Львівська	435,6	410,3	331,3	370,0	367,8
Миколаївська	196,4	183,4	185,1	180,0	200,3
Одеська	596,7	554,2	516,9	506,6	509,2
Полтавська	718,9	696,4	703,8	714,2	733,9
Рівненська	209,3	172,0	137,4	115,6	115,3
Сумська	233,8	178,3	171,7	165,5	168,4
Тернопільська	52,2	46,2	45,5	42,7	53,4
Харківська	615,9	560,9	238,5	238,0	249,7
Херсонська	194,8	198,3	190,3	208,1	196,2
Хмельницька	145,3	127,9	122,9	133,8	157,5
Черкаська	409,6	279,8	271,1	274,7	276,3
Чернівецька	75,8	65,2	63,1	47,1	48,8
Чернігівська	94,8	88,4	234,1	421,9	431,9
м.Київ	6 305,8	5 376,8	5 745,3	5 657,6	5 828,4

В табл. 3. складено рейтинг топ-20 країн-інвесторів по показникам на кінець 2018 р., на які припадають найбільші суми прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Лідерами виступають: Кіпр – 8 млрд. 879,5 млн. дол., Нідерланди – 7 млрд. 60,9 млн. дол., Велика Британія – 1 млрд. 955,9 млн. дол., Німеччина – 1 млрд. 668,2 млн. дол., Швейцарія – 1 млрд. 467,3 млн. дол. [35].

В табл. 4 наведено динаміку прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) в економіку України за пріоритетними видами економічної діяльності – рейтинг формувався на основі показників, які є не меншими 1 млрд. дол. на кінець 2018 р. Відповідно, на підприємствах промисловості зосереджено найбільший обсяг інвестицій – в розмірі 10 млрд. 655,1 млн. дол. (33%) прямих інвестицій, в тому числі в структурі промисловості переважає переробна, добувна та металургійна промисловість. При цьому в цілому за весь період з

2010 р. по 2018 р. інвестування в промисловість скоротилось на 5 млрд. 819,6 млн. дол. На другому місці розташувалась торгівля та ремонт автотранспорту – 6 млрд. 383 млн. дол. (17%). На третьому - операції з нерухомим майном – 4 млрд. 9,6 млн. дол. (12%) [35].

Таблиця 3

Динаміка прямих іноземних інвестицій з країн світу* в економіку України в 2010-2018 рр., в млн. дол.

	Обсяг на 1 січня									На 31.12. 2018
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Усього	38 992,9	45 370,0	48 197,6	51 705,3	53 704,0	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 291,9
Кіпр	8 603,1	9 620,5	12 700,8	15 907,7	17 725,6	11 971,6	9 894,8	8 785,5	8 932,7	8 879,5
Нідерланди	7 461,3	11 389,8	9 323,8	8 727,6	9 007,5	6 887,3	6 090,3	6 028,4	6 395,0	7 060,9
Велика Британія	2 234,1	2 229,9	2 536,4	2 496,9	2 768,2	2 146,2	1 785,2	1 947,0	1 944,4	1 955,9
Німеччина	6 009,6	5 001,2	5 329,8	4 496,3	2 908,4	2 110,6	1 604,9	1 564,2	1 682,9	1 668,2
Швейцарія	785,7	852,7	939,3	1 097,6	1 351,0	1 391,7	1 391,0	1 436,9	1 515,9	1 540,7
Віргінські Острови	1 283,6	1 384,9	1 580,2	1 888,2	2 275,9	1 988,3	1 715,0	1 682,3	1 358,4	1 311,4
Австрія	1 674,7	1 798,9	2 317,5	2 476,9	2 314,0	1 351,5	1 152,6	1 099,9	1 038,8	1 005,6
Російська Федерація	1 900,2	2 692,7	2 876,1	3 040,5	3 525,9	1 620,5	343,8	813,6	797,2	1 008,1
Франція	1 381,1	2 105,4	1 993,1	1 510,3	1 520,5	1 341,9	1 299,1	615,6	723,4	636,0
Польща	847,0	913,0	834,3	897,2	819,8	708,0	679,4	509,1	571,3	593,9
Люксембург	263,0	435,4	488,9	559,5	555,8	398,8	363,9	660,1	515,8	526,1
Угорщина	708,6	697,6	678,5	684,3	685,9	466,4	333,7	498,1	511,1	500,1
США	1 260,0	1 107,6	966,6	976,5	934,7	789,1	717,2	585,2	517,4	488,9
Беліз	112,9	132,4	151,7	809,2	1 026,6	652,5	535,1	604,2	532,3	439,1
Гуреччина	134,0	148,6	164,0	186,9	212,1	199,3	192,7	280,6	319,0	337,9
Швеція	674,2	1 108,9	1 141,9	1 084,4	439,3	363,7	334,0	328,8	351,2	341,8
Панама	160,4	199,4	288,3	383,7	610,5	394,8	316,9	291,7	337,7	333,2
Сінгапур	23,9	23,6	23,8	82,4	83,3	83,2	131,3	258,4	276,3	277,6
Італія	354,2	352,7	349,2	401,7	584,6	207,8	216,4	196,7	201,6	249,6
Естонія	137,3	126,7	162,4	172,5	180,4	240,3	243,3	222,1	235,0	240,0

*Топ-20 на 31.12.2018 р.

Як свідчать статистичні дані, процес залучення прямих іноземних інвестицій значно уповільнився з кінця 2015 р. і тільки на кінець дослідженого періоду почав набирати обертів, хоча й досі, Україна незадовільно використовує потенціал прямих іноземних інвестицій. На такий стан справ накладає негативний відбиток, в першу чергу, саме гібридна агресія Росії, яка зумовила істотне зниження обсягу зарубіжних інвестицій в економіку України. Завдяки реалізації низки реформ та загальній макроекономічній стабілізації останніми роками, було дещо знижено негативний вплив зовнішніх чинників на інвестиційний клімат України, проте ситуація залишається достатньо складною.

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за основними видами економічної діяльності в 2010-2018 рр., в млн. дол.

	Обсяги на 1 січня									На 31.12. 2018
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Усього	38 992,9	45 370,0	48 197,6	51 705,3	53 704,0	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 291,9
Промисловість	16 473,7	18 693,8	17 303,8	18 031,1	17 681,4	12 419,4	9 893,6	9 667,6	10 543,7	10 655,1
- переробна промисловість	13 701,8	12 763,6	12 394,2	12 899,3	12 004,6	8 797,6	7 531,9	7 523,9	7 999,9	8 199,7
- добувна промисловість і розроблення кар'єрів	2 565,6	5 710,7	4 595,7	4 510,8	5 004,4	3 126,2	1 868,7	1 521,3	1 732,1	1 747,4
- металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	7 434,8	6 373,2	5 585,2	5 175,3	3 354,6	2 181,3	1 533,1	1 560,8	1 637,1	1 667,6
Торгівля, ремонт автотранспорту та мотоциклів	4 341,1	4 681,1	5 346,1	6 070,6	6 807,8	6 037,6	5 247,4	5 106,5	4 957,8	5 383,0
Операції з нерухомим майном	2 371,3	3 045,6	3 508,9	3 878,3	4 768,3	3 979,4	3 882,1	3 764,4	3 796,3	4 009,6
Фінансова та страхова діяльність	8 973,2	11 498,3	12 908,1	13 094,9	12 261,4	6 421,7	4 350,1	3 627,4	3 526,3	3 512,5
Інформація та телекомунікації	1 572,3	1 734,9	1 982,7	1 840,4	1 894,7	1 646,2	2 089,4	2 075,7	2 100,1	2 191,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	1 133,1	1 182,0	2 072,5	2 831,0	4 006,8	2 634,5	2 222,6	2 253,5	2 131,1	2 018,9
Будівництво	1 082,2	1 111,2	1 176,8	1 408,5	1 580,0	1 301,9	1 104,1	1 043,3	919,5	925,5

Доцільно конкретизувати основні факторів, які негативно вплинули на інвестиційний клімат України у теперішній час:

- низький офіційний рівень ВВП України є одним з ключових бар'єрів на шляху переходу від забезпечення макроекономічної стабільності до динамічного зростання. Так, характерні для розвинених країн щорічні темпи зростання ВВП на рівні 2-4 % принципово не здатні істотно змінити конкурентні позиції України та підвищити інвестиційну привабливість не лише у середньо-, а й у довгостроковій перспективі;

- практика боргового забезпечення макроекономічної стабільності (подальше нарощування боргів для реструктуризації попередніх, утримання платіжного балансу, золотовалютних резервів, переважно державна абсорбція «токсичного» капіталу в процесі очищення банківського сектору) останніми роками вивела борговий тиск на новий рівень небезпеки: обсяги державного та гарантованого державою боргу становили на кінець 2017 р. 71,8 % ВВП [35];

- структурне розбалансування ринку праці. Трагування низьких заробітних плат як конкурентної переваги у попередні десятиліття призвело до системної кризи ринку праці, що зумовило зменшення частки оплати праці у ВВП до 36,8 % з 2016 р. Відбулося згортання можливостей реалізації економічного потенціалу працюючого населення в Україні та збільшення залежності населення від доходів, зароблених за кордоном. Відставання рівня зарплат (не лише порівняно з країнами ЄС) дестимулює економічну активність громадян в Україні та посилює ризики трудової еміграції;

- Україна суттєво витіснена з технологічних ланцюгів створення доданої вартості. Тільки за три роки українська економіка втратила 60 % виручки від експорту середньо- та високотехнологічної продукції (передусім машинобудування та хімічна промисловість), а її частка в експорті скоротилася у 2016 р. до 14,1 % (13,6 % – у I півріччі 2017 р.) проти 20 % у 2013 р. [36];

- низька конкурентоспроможність українських товарів на світовому ринку, головними причинами якої залишаються: структурна обмеженість (вужька номенклатура та сировинна орієнтованість), незадовільна якість продукції та сервісного обслуговування, невідповідність міжнародним технічним стандартам, неадекватні сучасним потребам споживчі характеристики; відносна висока ціна, обумовлена низькою продуктивністю;

- незадовільні умови ведення бізнесу в Україні. Згідно з висновками Світового банку, характер та обсяги інвестування в Україну відповідають умовам ведення бізнесу, де покращення на 1% відповідного індексу зумовлює щорічне зростання прямих іноземних інвестицій на 250–500 млн. дол. США. Хоча Україна поступово покращує свої позиції в рейтингу (81-те місце у 2018 р. проти 83-го у 2017 р.), серед країн «Східного партнерства» вона поки що посідає незадовільне місце за обсягом прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на душу населення. Загальний незадовільний рівень умов ведення бізнесу засвідчує 81-те місце України у загальному рейтингу конкурентоспроможності 2017-2018 (Global Competitiveness Index), при цьому найгіршим є показник ефективності антимонопольної політики – 136-те з 138 місць [37, с. 142].

Україна в рейтингу Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom) 2017 року збільшила свій показник із 46,8 до 48,1 бала зі 100 можливих, але загалом опустилася зі 162-го на 166-те місце серед 180 країн-

учасниць, свідчать результати щорічного дослідження американського The Heritage Foundation [38]. Укладачі індексу зазначають, що економіка України залишається дуже крихкою. Індекс фінансової свободи оцінено в 30 балів, сумлінності влади (government integrity) - у 29,2, інвестиційної свободи - в 25, а судової ефективності - в 22,6 бала.

Вкрай невітнішим є поки що і ключовий для економічного розвитку показник ВВП на душу населення (укладається Міжнародним валютним фондом), за яким Україна на квітень 2018 р. посіла 133-тє місце серед 188 країн світу, перебуваючи в групі найбідніших.

Відповідно, можна виділити такі основні негативні чинники інвестиційного клімату в Україні: нестабільна політична ситуація в Україні; нечітка державна правова система; мінливість економічного середовища; корупція; надмірний податковий тиск на інвесторів; низький рівень доходів громадян; проблеми виходу на внутрішній та зовнішній ринки; недостатня обізнаність інвесторів з інвестиційною привабливістю української економіки.

На нашу думку, до головних чинників зниження результативності інвестиційної політики в Україні можна віднести такі: недосконалу судову систему – інвестори не вірять в її неупередженість і чесність; корупцію – Україна за різними міжнародними рейтингами вважається однією з найбільш корумпованих країн Європи та світу; значний тіньовий сектор економіки – за даними науковців більше 50% економіки країни знаходиться в тіні, протягом останніх років значення цього показника змінювалося незначними темпами, що свідчить про те, що в Україні не проводяться необхідні якісні реформи щодо зниження обсягів тіньової економіки.

На рис. 3 деталізовано проблеми, які гальмують залучення прямих іноземних інвестицій.

Підкреслимо, що дискусії стосовно переваг чи недоліків іноземного інвестування точаться в економічній науці з моменту появи перших потоків капіталу між країнами. Одні дослідники стверджують, що лише завдяки відкритості економіки й надходження іноземних інвестицій можна забезпечувати належний рівень конкуренції, а, відповідно, ефективність функціонування національного господарства, інші вказують на важливості протекціоністських заходів держави для розвитку внутрішнього ринку.

При раціональному підході до інвестиційної політики користь іноземного інвестування є більшою, ніж загрози, які воно несе для економіки.

Проблеми, що стримують залучення прямих іноземних інвестицій в Україні
Відсутність гарантій держави за інвестиціями
Нерозвинута інвестиційна інфраструктура в країні та несприятливий інвестиційний клімат
Непрозора державна політика щодо надання різноманітних пільг підприємствам, які лобіюються чиновниками та порушують умови конкуренції
Нестабільність інвестиційної політики та зміна її напрямків реалізації з приходом до влади інших політичних еліт
Досить низький в певних сферах економічної діяльності х рівень конкуренції (інколи штучно створений), наявність потужних державних монополій
Неефективна митна політика в Україні
Низька капіталізація вітчизняних підприємств
Низький рівень корпоративної культури та корпоративного законодавства
Недосконала система державних закупівель

Рис. 3. Проблеми, що стримують залучення прямих іноземних інвестицій в Україні

Однак варто зважати на рівень розвитку держави – в розвинених країнах, в яких налагоджені механізми взаємодії економічних суб'єктів та держави, чітка робота інституційного середовища та контроль з боку громадянського суспільства, потенційний рівень загроз економічній безпеці від надходження іноземного капіталу буде нижчим, ніж в країнах на шляху економічної трансформації. Це зумовлено відсутністю ефективного законодавства, прозорого регулювання, однозначного трактування вимог, що дозволяє впроваджувати корупційні схеми, встановлювати обмеження і заборони і таке інше.

Дослідження підтверджує той факт, що привабливість економіки України для іноземних інвесторів наразі досить низька і різноманітна для різних галузей. Це вказує на те, що для активізації залучення в Україну прямих іноземних інвестицій та стимулювання інвесторів необхідно враховувати механізм, що використовується в більшості держав і має такі особливості:

- сприятливе інвестиційне середовище (механізм державних гарантій захисту іноземних інвестицій; скасування обмежень на розмір інвестицій);
- впровадження відкритої експортоорієнтованої моделі розвитку економіки, розширення можливостей участі іноземних інвесторів у приватизації через конкурси, аукціони, автоматичний дозвіл на створення підприємств із 100% іноземним капіталом в експортоорієнтованих галузях;
- наявність державного контролю та проведення експертиз-проектів;

- система пільгового оподаткування іноземних інвестицій (система стимулювання іноземних інвесторів у реальний сектор залежно від пріоритетності об'єктів інвестування, обсягу інвестицій та терміну її дії).

Інформацію про оцінку внутрішніх умов господарювання потенційні інвестори з інших країн отримують, аналізуючи складові індексу економічної свободи, за яким Україну віднесено до групи країн з низьким рівнем. Щоб підвищити ступінь економічної свободи і тим самим залучити більший обсяг іноземного капіталу, Україні необхідно кардинально перебудувати торговельну політику, систему захисту прав власності, спростити процедури ліцензування, скоротити кількість вимог, які породжують додаткове навантаження на підприємництво.

Наразі прямі інвестиції в економіку України найбільше стримуються законодавчою і економічною нестабільністю, недосконалими методами приватизації привабливих об'єктів із залученням іноземного капіталу, бюрократією і корумпованістю у цій сфері. Очевидною є непрозорість каналів іноземного інвестування.

Для того, щоб зростали обсяги іноземних інвестицій, насамперед, необхідними є наступні заходи в контексті удосконалення інвестиційної політики держави:

- максимальне спрощення процедур, що регламентують взаємовідносини держави і підприємців у сфері залучення іноземних інвестицій;
- законодавче створення надійної системи страхування та перестраховання інвестиційних ризиків за участі держави;
- надання іноземному інвесторові права оренди (а не власності, як це нерідко пропонується) на земельну ділянку під розміщення підприємства з іноземним капіталом на вигідний для нього термін;
- створення нормативно-правової бази з питань врегулювання відносин щодо залучення іноземних інвестицій до розробки родовищ корисних копалин;
- забезпечення реалізації спеціальних режимів інвестиційної діяльності у вільних економічних зонах та територіях;
- залучення в інвестиційну сферу заощаджень іноземних громадян з використанням гарантійних механізмів їх повернення;
- створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів.

У процесі відбудови економіки України, фінансової стабілізації та подолання інвестиційної кризи, доцільним буде створення рівних умов функціонування і стимулювання для національних підприємств і підприємств з іноземними частковими або 100% інвестиціями.

Виходячи з вищенаведеного, на рис. 4 наведено авторський погляд на характер впливу удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій на діяльнісну мобільність.

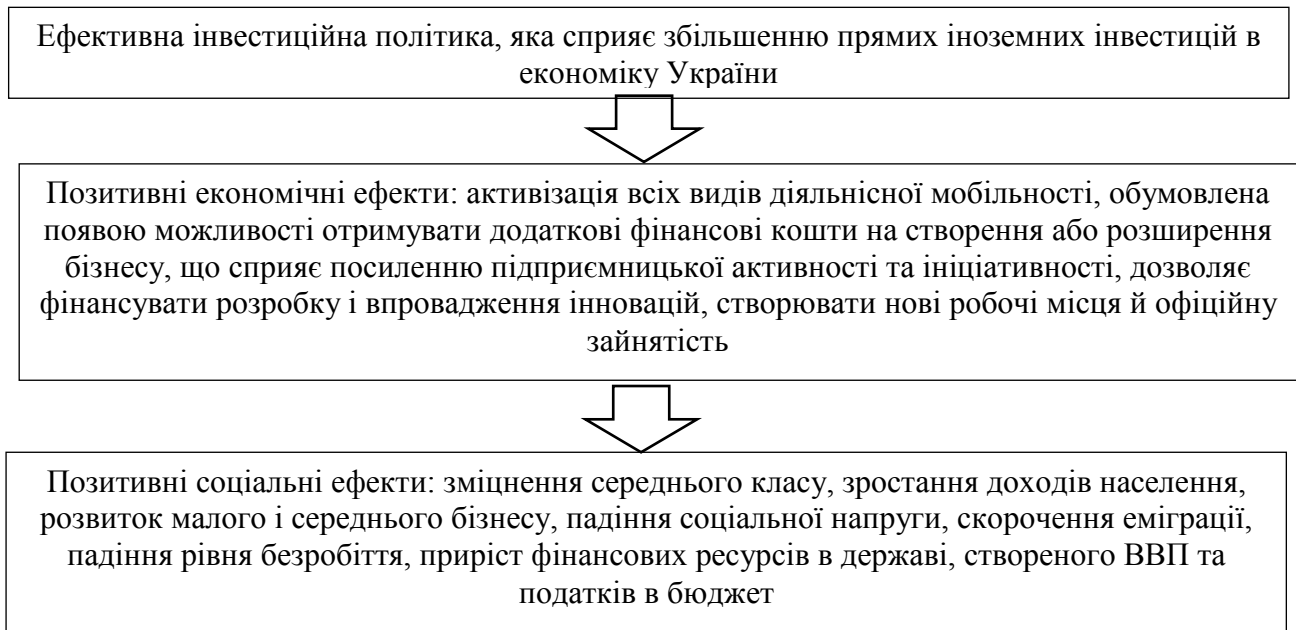

Рис.4. Вплив удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій на діяльнісну мобільність

Висновки і перспективи подальших розвідок. Найважливішими висновками даного дослідження слід вважати наступні:

1. Загальні проблеми у сфері залучення прямих іноземних інвестицій в Україну мають ознаки переважно інституційного характеру: низький рівень розвитку необхідної інфраструктури для реалізації інвестиційних проектів, несприятливий інвестиційний клімат; недосконалість законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності, зокрема, з питань захисту права власності, отримання земельних ділянок, контролю за реалізацією інвестиційних проектів; високий рівень корупції, бюрократизм; недосконалість інструментів підвищення внутрішнього потенціалу регіонів - у чинних стратегіях регіонального розвитку відсутній системний аналіз внутрішнього потенціалу регіону; проведення антитерористичної операції на Сході і гібридна агресія Росії.

2. Покращення інвестиційного клімату України автоматично створює підґрунтя для сприяння організації та веденню бізнесу, оскільки корелює з необхідністю дотримання державою таких умов як: нівелювання бюрократичних процедур та корупції, вдосконалення законодавчої бази та адаптація її до світових вимог, урегульованість спеціальних режимів інвестування, створення відповідної системи страхування підприємницьких ризиків, забезпечення гарантій стабільності довгострокового фінансування та

контрольованості інфляції й курсу національної валюти, розвиток інфраструктури та інформаційних технологій.

2. Формування сприятливого інвестиційного клімату України залежить від узгодженого та швидкого просування реформ, реалізації завдань зі стимулювання інвестиційної активності, макроекономічної стабілізації, дерегуляції, розбудови внутрішнього ринку та диверсифікації зовнішньоекономічного співробітництва України.

3. Основними шляхами удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій виступають: максимальне спрощення процедур, що регламентують взаємовідносини держави і підприємців у сфері залучення іноземних інвестицій; законодавче створення надійної системи страхування та перестраховування інвестиційних ризиків за участі держави; надання іноземному інвесторові права оренди (а не власності, як це нерідко пропонується) на земельну ділянку під розміщення підприємства з іноземним капіталом на вигідний для нього термін; створення нормативно-правової бази з питань врегулювання відносин щодо залучення іноземних інвестицій до розробки родовищ корисних копалин; забезпечення реалізації спеціальних режимів інвестиційної діяльності у вільних економічних зонах та територіях; залучення в інвестиційну сферу заощаджень іноземних громадян з використанням гарантійних механізмів їх повернення; створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів.

4. Міжнародний досвід інвестування свідчить, що ті з країн, кому вдалося акумулювати значні обсяги інвестицій, успішно та швидко долають завдання ринкового реформування, досягають значних темпів соціально-економічного розвитку.

5. Активізація підприємницької мобільності стане поштовхом для подальшого економічного розвитку держави, оскільки бізнес є головним джерелом формування доходів в суспільстві, приросту податкової бази, нових інвестицій та заощаджень і загальної суми фінансових ресурсів в країні.

Список використаної літератури

1. Завгородня О.О. Інноваційна динаміка національної економіки: монографія / О.О. Завгородня. – Дніпропетровськ: Пороги, 2014. – 408 с.

2. Бабіна Н.О. Інвестиційне забезпечення сталого економічного розвитку / Н.О. Бабіна // Економіка і управління. – 2015. – № 4. – С. 93–97.

3. Бодров В.Г. Державна інвестиційна політика в умовах модернізації економіки: регіональний аспект / В.Г. Бодров // Регіональний розвиток – основа розбудови української держави : зб. наук. пр. ДонДУУ. – Донецьк: ДонДУУ, 2012. – С. 135–143.

4. Гонта О.І. Формування комплементарної інвестиційної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки: монографія / О.І. Гонта, М.В. Дубина, Д.С. Пілевич. – Чернігів: 2013. –184 с.

5. Гриценко Л.Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання / Л.Л. Гриценко // Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. – 2012. – № 22. – Ч. 2. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/)

6. Дяченко С.А. Удосконалення державних механізмів формування сприятливого інвестиційного клімату в контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / С.А. Дяченко, І.С. Костіна // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління. - 2016. - № 4. - С. 56-63. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2016_4_10

7. Кумачова А.С. Особливості концептуальних основ формування інвестиційної політики України / А.С. Кумачова // Менеджер. – 2014. - № 2 (68). – С. 202-208.

8. Левченко Л.В. Дієва державна інвестиційна політика як засіб активізації інвестиційної діяльності в Україні / Л.В. Левченко, Д.С. Турчанінова // Вісник Львівської комерційної академії. – 2011. – № 37. – С. 94-99.

9. Пшенична В.П. Розвиток механізму реалізації державної інвестиційної політики України: автореф. дис. к.е.н., спец. 08.00.03 / В.П. Пшенична. – К., 2011. – 25 с.

10. Семененко М.В. Напрями удосконалення державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / М.В. Семененко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - № 2. - С. 81 – 84.

11. Шамота Г.М. Особливості інвестиційного потенціалу України на сучасному етапі розвитку економіки / Г.М. Шамота // Ефективна економіка. – 2015. – №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4499>

12. Антонов В.Б. Активізація залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України в умовах глобальної конкуренції: автореф. дис. к.е.н., спец. 08.00.03. / В.Б. Антонов / Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2011. – 27 с.

13. Бондаренко О.О. Залучення іноземних інвестицій як джерело економічного зростання / О.О. Бондаренко, К.С. Нижник // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2014. – № 3 (77). – С. 88-95.

14. Герзанич В.М. Залучення іноземних інвестицій в національну економіку: основні стратегії та способи їх оптимізації / В.М. Герзанич //

Ефективна економіка. – 2015. - №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/58.pdf

15. Дунська А.Р. Прямі іноземні інвестиції як чинник розвитку економіки України / А.Р. Дунська, О.В. Бойко // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». - 2016. - № 13. - С. 460-466 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukri_2016_13_68

16. Кадеєва І.В. Прямі іноземні інвестиції як фактор становлення інноваційної економіки в Україні / І.В. Кадеєва // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Економіка. – 2014. – Вип. 14. – С. 193–199.

17. Коваль Г. Прямі іноземні інвестиції в країнах із перехідною економікою (на прикладі Польщі) / Г. Коваль // Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. – 2013. – Т. 2. – С. 49-53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UPmcp_2013_2_14

18. Коваленко Ю.М. Прямі іноземні інвестиції: національний і міжнародний аспект / Ю.М. Коваленко, Т.О. Мельнічук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2014. - № 1. - С. 112-120 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2014_1_15

19. Колеватова А.В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України / А.В. Колеватова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 22. – С. 1080-1084.

20. Коляда О.В. Іноземне інвестування в Україні на шляху інтеграції до світового господарства / О.В. Коляда, О.С. Федорчук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2016. - № 1. - С. 67-84 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2016_1_8

21. Кравців В.С. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації : монографія / В.С. Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів : ІРД НАН України, 2011. – 368 с.

22. Маргіта Н.О. Регіональний механізм залучення прямих іноземних інвестицій /Н.О. Маргіта //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Економіка. – 2011. – Вип. 2 (34). – С. 53-59.

23. Оболенський О.Ю. Перспективи залучення прямих іноземних інвестицій у національну економіку / О.Ю. Оболенський // Економіка і регіон. - 2014. - № 3. - С. 8-14 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2014_3_4

24. Обушна Н.І. Державне регулювання прямих іноземних інвестицій в Україні: монографія / Н.І. Обушна, Т.В. Мацібора. – К.: ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2012. – 332 с.

25. Пилипів В.В. Прямі іноземні інвестиції та процеси регіонального відтворення / В.В. Пилипів // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 8. – С. 5-7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_8_4

26. Раманова Ю.С. Механізм підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України / Ю.С. Раманова, В.Г. Герасимчук // Економічний вісник НТУУ «КПІ». - №14. – 2017. – С. 417-422.

27. Редзюк Є.В. Прямі іноземні інвестиції: можливості для продуктивного економічного зростання в Україні / Є.В. Редзюк // Фінанси України. – 2017. – № 3. – С. 96-110.

28. Терещенко Г.М. Компенсаційні механізми захисту інвесторів: зарубіжний досвід та українські реалії / Г.М. Терещенко, К.В. Клименко // Фінанси України. – 2017. – №10. – С. 110-126.

29. Худавердієва В.А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України / В.А. Худавердієва // Фінанси України. – 2014. – № 6 – С. 62-71.

30. Чернишова Л. О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л. О. Чернишова // Бізнесінформ. – 2013. – № 2. – с. 87–90

31. Яворська Л.М. Інституційні аспекти стимулювання іноземних інвестицій в Україні / Л.М. Яворська, К.О. Бойченко // Вісник національного технічного університету „ХПІ”. – 2011. – № 25. – С. 53- 57.

32. Гриньова В.М. Інвестування: підручник для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ / В.М. Гриньова, В.О. Коюда. - К., 2008. - 452 с.

33. Мартиненко В.Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: монографія / В.Ф. Мартиненко. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 296 с.

34. Золотарьова О.В. Діяльнісна мобільність та переміна діяльності як чинники управління змінами в міжнародній економіці / О.В. Золотарьова, В.К. Лебедева // Проблеми економіки та політичної економіки. Науковий економічний електронний журнал. – 2018. - №2. – С.94-116 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://politeco.nmetau.edu.ua/journals/2/4_a_ua.p

35. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

36. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році» / ред. В.П. Горбулін, О.С. Власюк, О.М. Ляшенко. – К. : НІСД, 2018. – 688 с.

37. Сайт Всесвітнього економічного форуму: інформація щодо The Global Competitiveness Index 2017-2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=GCI>

38. Сайт Heritage Foundation, інформація про Index of economic freedom. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>

39. Колот А.М. Інститути зайнятості і доходів в новій економіці: глобальні тренди / А.М. Колот, О.О. Герасименко // Проблеми економіки та політичної економіки. – 2018. - №1. – С. 195-235 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2018_1_14

40. Колот А.М. Концепт гідної праці як теоретико-прикладна платформа розвитку соціально-трудової сфери / А.М. Колот, О.О. Герасименко // Проблеми економіки та політичної економіки. – 2017. - №2. – С. 7-55 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2017_2_3

41. Білоцерківець В.В. Засади управління конкурентоспроможністю національних економік або чи є альтернативи інноваційному шляху розвитку в глобальній гонитві за лідерством? Ч.1. / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, О.О. Алсуф'єва // Проблеми економіки та політичної економіки. – 2018. - №2. – С. 70-93 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2018_2_5

References

1. Zavorodnia, O.O. (2014). *Innovatsiina dynamika natsionalnoi ekonomiky: monohrafiia* [Innovative dynamics of the national economy: monograph]. Dnipropetrovsk: Porohy.

2. Babina, N.O. (2015). *Investytsiine zabezpechennia staloho ekonomichnoho rozvytku* [Investment Provision for Sustainable Economic Development]. *Ekonomika i upravlinnia*, 4, pp. 93-97.

3. Bodrov, V.H. (2012). *Derzhavna investytsiina polityka v umovakh modernizatsii ekonomiky: rehionalnyi aspekt* [State investment policy in conditions of economic modernization: regional aspect]. *Rehionalnyi rozvytok – osnova rozbudovy ukrainskoi derzhavy: zb. nauk. pr. DonDUU*, 12, pp. 135-143.

4. Honta, O.I., Dubyna, M.V. and Pilevych, D.S. (2013). *Formuvannia komplementarnoi investytsiinoi polityky Ukrainy: vyklyky hlobalizatsii ta vymohy ekonomichnoi bezpeky: monohrafiia* [Formation of the complementary investment policy of Ukraine: the challenges of globalization and the requirements of economic security: monograph]. Chernihiv.

5. Hrytsenko, L.L. (2012). *Derzhavna investytsiina polityka: sutnist, tsili ta zavdannia* [State investment policy: essence, goals and objectives]. *Zbirnyk naukovykh prats Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, 22. [online] Available at: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/)
6. Diachenko, S.A. and Kostina, I.S. (2016). *Udoskonalennia derzhavnykh mekhanizmiv formuvannia spriyatlyvoho investytsiinoho klimatu v konteksti realizatsii Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS* [Improvement of state mechanisms for the formation of a favorable investment climate in the context of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Seriia: Derzhavne upravlinnia*, 4, pp. 56-63. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2016_4_10
7. Kumachova, A.S. (2014). *Osoblyvosti kontseptualnykh osnov formuvannia investytsiinoi polityky Ukrainy* [Features of the conceptual foundations of the investment policy of Ukraine]. *Menedzher*, 2(68), pp. 202-208.
8. Levchenko, L.V. and Turchaninova, D.S. (2011). *Diieva derzhavna investytsiina polityka yak zasib aktyvizatsii investytsiinoi diialnosti v Ukraini* [Effective State Investment Policy as a Tool for Activating Investment Activity in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoi komertsii noi akademii*, 37, pp. 94-99.
9. Pshenychna, V.P. (2011). *Rozvytok mekhanizmu realizatsii derzhavnoi investytsiinoi polityky Ukrainy* [Development of mechanism of realization of state investment policy of Ukraine]. PhD abstract, Kiev.
10. Semenenko, M.V. (2016). *Napriamy udoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання innovatsiino-investytsiinoi diialnosti v Ukraini* [Directions of improvement of state regulation of innovation and investment activity in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 2, pp. 81-84.
11. Shamota, H.M. (2015). *Osoblyvosti investytsiinoho potentsialu Ukrainy na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiki* [Features of the investment potential of Ukraine at the present stage of economic development]. *Efektivna ekonomika*, 11. [online] Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4499>
12. Antonov, V.B. (2011). *Aktyvizatsiia zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy v umovakh hlobalnoi konkurentsii* [Activation of attraction of direct foreign investments into the economy of Ukraine in the conditions of global competition]. PhD abstract, Lviv.
13. Bondarenko, O.O. and Nyzhnyk, K.S. (2014). *Zaluchennia inozemnykh investytsii yak dzherelo ekonomichnoho zrostannia* [Involving Foreign Investments as a Source of Economic Growth]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu*, 3 (77), pp. 88-95.

14. Herzanych, V.M. (2015). *Zaluchennia inozemnykh investytsii v natsionalnu ekonomiku: osnovni stratehii ta sposoby yikh optymizatsii* [Involving foreign investments in the national economy: the main strategies and ways of their optimization]. *Efektivna ekonomika*, 11. [online] Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/58.pdf

15. Dunska, A.R. and Boiko, O.V. (2016). *Priami inozemni investytsii yak chynnyk rozvytku ekonomiky Ukrainy* [Direct foreign investment as a factor of economic development of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, 13, pp. 460-466. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_68.

16. Kadeieva, I.V. (2014). *Priami inozemni investytsii yak faktor stanovlennia innovatsiinoi ekonomiky v Ukraini* [Foreign Direct Investment as a Factor for the Formation of an Innovative Economy in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. Ekonomika*, 14, pp. 193-199.

17. Koval, H. (2013). *Priami inozemni investytsii yak faktor stanovlennia innovatsiinoi ekonomiky v Ukraini* [Direct foreign investment in transition economies (for example, Poland)]. *Ukraina ta Polshcha: mynule, sohodennia, perspektyvy*, 2, pp. 49-53. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UPmcp_2013_2_14

18. Kovalenko, Yu.M. and Melnichuk, T.O. (2014). *Priami inozemni investytsii: natsionalnyi i mizhnarodnyi aspekt* [Direct foreign investment: national and international dimension]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, 1, pp. 112-120. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2014_1_15

19. Kolevatova, A.V. (2018) *Suchasnyi stan zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy* [Contemporary state of attraction of foreign investments in the economy of Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 22, pp. 1080-1084.

20. Koliada, O.V. and Fedorchuk, O.S. (2016). *Inozemne investuvannia v Ukraini na shliakhu intehratsii do svitovoho hospodarstva* [Foreign investment in Ukraine on the way of integration into the world econom]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*. 1, pp. 67-84. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2016_1_8.

21. Kravtsiv, V.S., Melnyk, M.I. and Antonov, V.B. (2011). *Zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy: problemy ta polityka aktyvizatsii: monohrafiia* [Involvement of direct foreign investments in the economy of Ukraine: problems and policies of activation: monograph]. Lviv: IRD NAN.

22. Marhita, N.O. (2011). *Rehionalnyi mekhanizm zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii* [Regional mechanism of attraction of direct foreign

investments]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, 2 (34), pp. 53-59.

23. Obolenskyi, O.Yu. (2014). *Perspektyvy zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii u natsionalnu ekonomiku* [Prospects of attraction of direct foreign investments into the national economy]. *Ekonomika i rehion*, 3, pp. 8-14. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2014_3_4

24. Obushna, N.I. and Matsybora, T.V. (2012). *Derzhavne rehuliuвання priamykh inozemnykh investytsii v Ukraini: monohrafiia* [State regulation of foreign direct investment in Ukraine: monograph]. Kiev: NNTs «In-t ahrar. ekonomiky».

25. Pylypiv, V.V. (2011). *Priami inozemni investytsii ta protsesy rehionalnoho vidtvorennia* [Direct foreign investments and processes of regional reproduction]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 8, pp. 5-7. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_8_4

26. Ramanova, Yu.S. and Herasymchuk, V.H. (2017). *Mekhanizm pidvyshchennia efektyvnosti zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy* [The mechanism of increasing the efficiency of attracting foreign investment in the economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, 14, pp. 417-422.

27. Redziuk, Ye.V. (2017). *Priami inozemni investytsii: mozhlyvosti dlia produktyvnoho ekonomichnoho zrostannia v Ukraini* [Direct Foreign Investments: Possibilities for Productive Economic Growth in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, 3, pp. 96-110.

28. Tereshchenko, H.M. and Klymenko, K.V. (2017). *Kompensatsiini mekhanizmy zakhystu investoriv: zarubizhnyi dosvid ta ukraïnski realii* [Compensation mechanisms of investor protection: foreign experience and Ukrainian realities]. *Finansy Ukrainy*, 10, pp. 110-126.

29. Khudaverdiieva, V.A. (2014). *Stratehiia zaluchennia inozemnykh investytsii u ekonomiku Ukrainy* [Strategy of attraction of foreign investments into the economy of Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, 6, pp. 62-71.

30. Chernyshova, L. O. (2013). *Osoblyvosti zaluchennia ta stymuliuvannia inozemnoho investuvannia v Ukraini* [Features of attracting and stimulating foreign investment in Ukraine]. *Biznesinform*, 2, pp. 87-90.

31. Yavorska, L.M. and Boichenko, K.O. (2011). *Instytutsiini aspekty stymuliuvannia inozemnykh investytsii v Ukraini* [Institutional Aspects of Promoting Foreign Investments in Ukraine]. *Visnyk natsionalnoho tekhnichnoho universytetu „KhPI”*, 25, pp. 53-57.

32. Hrynova, V.M. and Koiuda, V.O. (2008). *Investuvannia: pidruchnyk dlia studentiv, aspirantiv, vykladachiv VNZ* [Investing: a textbook for students, post-graduate students, university teachers]. Kiev.

33. Martynenko, V.F. (2005). *Derzhavne upravlinnia investytsiinym protsesom v Ukraini: monohrafiia* [Public administration of investment process in Ukraine: monograph]. Kiev: Vyd-vo NADU.

34. Zolotarova, O.V. and Lebedieva, V.K. (2018). *Diialnisna mobilnist ta peremina diialnosti yak chynnyky upravlinnia zminamy v mizhnarodnii ekonomitsi* [Active mobility and change of activity as factors of change management in the international economy]. *Problemy ekonomiky ta politychnoi ekonomiky*, 2, pp. 94-116. [online] Available at: http://politeco.nmetau.edu.ua/journals/2/4_a_ua.p

35. *Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy* [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. [online] Available at: <http://ukrstat.gov.ua/>

36. *Analychna dopovid do Shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy v 2018 rotsi»* [Analytical report to the Annual Address of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine "On the Internal and External Situation of Ukraine in 2018"]. red. V.P. Horbulin, O.S. Vlasiuk, O.M. Liashenko. Kiev: NISD.

37. Website of the World Economic Forum: Information on the Global Competitiveness Index 2017-2018. [online] Available at: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=GCI>

38. Heritage Foundation website, information on Index of economic freedom. [online] Available at: <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>

39. Kolot, A.M. and Herasymenko, O.O. (2018). *Instytuty zainiatosti i dokhodiv v novii ekonomitsi: hlobalni trendy* [Institutes of Employment and Income in the New Economy: Global Trends]. *Problemy ekonomiky ta politychnoi ekonomiky*, 1, pp. 195-235. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2018_1_14

40. Kolot, A.M. and Herasymenko, O.O. (2017). *Kontsept hidnoi pratsi yak teoretyko-prykladna platforma rozvytku sotsialno-trudovoi sfery* [The concept of decent work as a theoretical and applied platform for the development of the social and labor sphere]. *Problemy ekonomiky ta politychnoi ekonomiky*, 2, pp. 7-55. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2017_2_3

41. Bilotserkivets, V.V., Zavhorodnia, O.O. and Alsufieva, O.O. (2018). *Zasady upravlinnia konkurentospromozhnistiu natsionalnykh ekonomik abo chy ye alternatyvy innovatsiinomu shliakhu rozvytku v hlobalnii honytvi za liderstvom? Ch.1. [The basics of competitiveness management of national economies, or are there alternatives to the innovative path of development in the global race for leadership? Part II].* *Problemy ekonomiky ta politychnoi ekonomiky*, 2, pp. 70-93. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2018_2_5

Zolotaryova O., Candidate of Economic Science, Associate Professor, Dniprovsk State Technical University; Savchuk S., master student, National Metallurgical Academy of Ukraine

The policy of attracting foreign direct investment: ways to improve and influence on activity mobility

The results were obtained through the use of methods: analysis and synthesis, induction and deduction, scientific abstraction - to identify trends and problems in attracting foreign direct investment in Ukraine and creating a favorable investment climate; system approach - in formulating the content of the category "state investment policy" and the basic list of its elements and factors that reduce its effectiveness, in determining ways to improve the policy of attracting foreign direct investment and determining the nature of its influence on activity mobility; logical generalization - in formulating conclusions. It is advisable to consider the investment policy as a system of measures aimed at creating a favorable investment climate, expanding the investment potential of the state in order to create conditions for investment, ensuring sustainable socio-economic development of the country and a high level of welfare of its citizens. It is proposed to include in the basic composition of its elements: priority objectives; the main effects that are expected from implementation; composition of priority areas and investment objects; principles of formation and implementation of investment policy. The analysis of the dynamics and structure of foreign direct investment in the economy of Ukraine in 2010-2018 was carried out according to various criteria, problems that restrain their involvement are highlighted. Concretized the main factors that have a negative impact on the investment climate of Ukraine at the present time. Attention is focused on the main factors affecting the effectiveness of the policy of attracting foreign direct investment in Ukraine, such as: an imperfect judicial system - investors do not believe in its impartiality and honesty; corruption - Ukraine, according to various international ratings, is considered one of the most corrupt countries in Europe and the world; a significant shadow sector of the economy - according to scientists, more than 50% of the country's economy is in the shadow, in recent years the value of this indicator has changed insignificantly, which indicates that the necessary qualitative reforms to reduce the shadow economy are not being implemented in Ukraine.

Key words: investment policy, state, foreign direct investment, investment climate, effect, improvement, activation, activity mobility.

Золотарева А.В., к.э.н., доцент, Днепропетровский государственный технический университет; Савчук С.В., магистрант, Национальная металлургическая академия Украины

Политика привлечения прямых иностранных инвестиций: пути совершенствования и влияние на деятельностьную мобильность

В статье исследованы современные научные подходы к определению сущности и системы подвидов инвестиционной политики государства. В базовый состав ее элементов предложено включить: приоритетные цели; основные эффекты, которые ожидаются от реализации (экономические, социальные, организационные, научно-технические) состав приоритетных сфер и объектов инвестирования; принципы формирования и реализации инвестиционной политики. Проведен анализ динамики и структуры прямых иностранных инвестиций в Украину в 2010-2018 гг. по различным критериям, выделены проблемы, сдерживающих их привлечение. Конкретизированы основные факторы, которые негативно повлияли на инвестиционный климат Украины в настоящее время. Акцентировано внимание на главных факторах снижения результативности политики привлечения прямых иностранных инвестиций в Украину, сформулированы основные пути ее совершенствования и характер воздействия на деятельностьную мобильность.

Ключевые слова: инвестиционная политика, государство, прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, эффект, усовершенствования, активизация, деятельностьная мобильность.

Рекомендована до публікації 06.05.2019 р.

Надійшла до редакції 14.03.2019 р.